

Grâzie ai zûven

Acsé, da un zêrt tânp, anca mé ai ò sta gran nuvitè mondièl: l'Âi Fónn (*iPhone*). Spass, pr al pasè, a m sâs lamintè ed sta manîra ed dscârrer ón con cl èter e sbraghîrèr par tòtt al mânnnd, a sâs anc arivè cme un quajân a dèr di giudèzzi sâura la môda d una generaziân ch'a fâg fadîga a capîr. Pò dâpp, pian pianén, ai ò cunclûs ch'l èra méi pinsèri in vatta con chëlma. L esêrzit ed genitûr e d nûn i pèren dvintè tòtt fradî grâzie a ste strumânt (chi é ch'an sà brîsa cus'l é un *âi Fónn*?). E, insâmm a ste usvai, as madûra l'ilusîân d avair al zarvèl ala pèra di zûven e di ragazlètt. Mo tòtt i pèren dscurdères che stra una generaziân e cl'ètra ai é sânpèr stè e ai srà sânpèr una difarânza granda, una gran agucè ed chilòmeter, e am pèr che la séppa gîossta acsé. A pâns che se i fiû i fèssen incôsa prezîs a quall ch'i fènn o ch'i vrènn i genitûr, al mânnnd al srêv indrî cme i mlón d st'ètr ân. E fòrsi al farèv anc vgnîr adòs una gran lôrgna.

Am pèr ch'a n saggna brîsa bôn d amètter che âl sozietè umèni, cme i fangén, âl crâssen a fôrza ed strâp, ed gran tranbalût. Cum dîs un pruvèrbi, la natûra la n fâ brîsa di sèlt, mo i òmen e âl dòn sé. Tótti âl vòlt, però, di èter òmen e dòn i tâchen a bruntlèr, a critichèr, a protestèr, a avair pòra d incôsa. Tótti âl nôvi invenziân - la stanpa, al telègrof, al telèfon, la ràdio, la televisiân - âli an sânpèr méss una gran scagâza adòs a un mócc' ed zânt. Quand int l Otzânt ai salté fòra la dôrmia - l'anestesiî pr âli operaziân - dimónndi vîc' chirûrg i n vlènn brîsa adruvèrta. E anc la Cîsa, che quand as tratèva ed frenèr una nuvitè la n à mâi tirè indrî al cûl, l'èra cuntrèria.

Insâmma, am é d avîs che andând inânz coi ân ai séppa sânpèr quèlc d ón, che magariadîo da zâuven l à fât al dièvl a quâter, ch'al barûsla cânter a tòtt quall ch'cambia un'abitudin. La mî generaziân, pr esâmpi, l'à inparè un pô d inglais, l'à girè un pô d mânnnd, l'à tachè a fèr l amâur con pió libartè, l'à cgnusó i guant ed Parîgi... I n én stè zêrt di quí da mâi, mo i èren fazânnnd che i nûster vîc' i n arènn gnanc ima-

zinè.

Acsé am vén da pinsèr che *Internet* é tòtt quall ch'ai và drî la n é brîsa sâul un'invenziân mudèrna: l é anc una nôva manîra ed stèr al mânnnd. E chi i dà al incuntrèri (cum a fèva mé fèn a pôc tânp fâ) al fâ un pôc scapèr da rédder. Quanti vòlt, int un ruglâtt ed sugèt con un'etè dal mèz sècol in là, ai ò sintó dâl crèttic e di azidènt vèrs i Smartfòn, al Tuitter, al Lîber di Mustâz (Facebook). Al le dîs ón che Tuitter an l adrôva brîsa e fèn a pôc tânp fâ al cardèva ch'al fôss una mèrca ed stufilén da fira. Fòrsi anca mé a srêv bân d adruvèrel, magâra sânz a arivèr d âura ed capîrel dal tòtt. Pr esâmpi ai ò inparè a adruvèr UattsApp, mo i dîsen ch'al srêv bân d adruvèrel anc un defizânt...

Ói, ai ò la mî etè e la mî andadûra l'é qualla d una béssa galèna: vlîv mazèrum? A mé la m và bân acsé. Par furtónna al mânnnd an s a fairma brîsa par stèr d'asptèr âl lumèg e i incucalé. Par quasst a vói ringrazièr i zûven, parché stavòlta e in ste canp, i én lâur a dèr una spénta, a fèr capîr un quèl de pió, a fèr partezipèr al gran canbiâziân ed ste mânnnd anc quí che, come mé, i én pió o manc pasè ed cotûra. Capaggna e partezipaggna pò tòtt? Mò? Mitâni bân un bèl "quèsi" par stèr int al sicûr!

La Taraghèggna

Al Barâz, "Signorinella" e al trisèt

Tânp fâ, una matèrna d un sâbet ed znèr, ai èra lé in butaiga dala Robèrta, in Sant Isî e, an având gnînte da fèr, a m sâs inviè zâ par Predalè. Ôgni tant am piès ed fèr dû pâs lé d intâuren al Pradèl, par cäl stradlènni che, prémma che i bunbardamént i bucèssen zâ incôsa, i èren l'ânma dla Bulaggna d una vòlta: San Ròc, Santa Crâus, al Paradîs, San Valintén, Predalè, al Pradèl... Tótti strè in dôvv la speculaziân edilèzzia l'à fât di disâster irecuperâbil. In duv ai stèva ed cà Fèbo Vgnòl e l'Odette Righi, al nómmer 94 dal Pradèl, incû ai é un palazân urânnnd.

Cla matèrna, turnând indrî, ai ò vló farmèrum int al Barâz (*il barazzo*), al barr ch'ai é int al Pradèl, pròpi lé atâc

al Crusèl (l incraûs con Predalè).

L é un lochèl antîg (1907) e l é ed sicûr ón di pió genuén. Avèrr l óss e par prémma còsa a sént a vgnîr fòra dai altoparlânt, a bâs vulómm, âl nòt e âl paròl d una vècia canzunatta, qualla ch'la dîs: "*Signorinella pallida, dolce dirimpettaia del quinto piano...*". Pròpi acsé, brîsa cal *tapum tapum* ch'a sintân in quèsi tòtt i barr. Dânter ai é trî tavlén e in ón ai èra dâu còpi ed zûven ch'i zuûghèn a trisèt. Atâc al mûr, âl fotografî dal Pradèl d una vòlta e dla sfilè sòbbit dâpp la liberaziân. I bancunîr, du ragâz d una quarantèina d ân, inpgnè int una discusiân ed fúddbol...

Ai ò urdnè un scalfâtt ed vén e a m sâs méss a sèder a un tavlén, sfujând al Carlén, titând pianén pianén cal Pignulâtt frizantén. Ai amanchèva sâul una zigarténna mo, âultr a èser pruibè al fómme int i lochèl, mé ai ò smèss ed fumèr quèsi dîs ân fâ...

F. C.

Al Crusèl e al pôrdg dal Barâz

Librarî bulgnaisa

Francisco Giordano l é cl architâtt ch'l à prugetè e dirèt i lavurîr par restaurèr al Pânt dla Biànnda. Personalmânt, a st propòsit, mé ai ò avó l unâur ed scrîver a quâter man con ló una ciòpa ed lîber só stè pânt: al prémm quand al fó inaugurè dal 2004 e al secânnnd dâpp a dîs ân, dal 2014. Stavòlta, però, al nòster architâtt l à preparè un libartén só un argumânt scgnusó a tòtt: la campèna dla Târr di Ašnî, che pr una móccia d ân l'é stè la vâus pió inpurtânta dla zitè. L'é una letûra piâsavvla che a m sént ed cunsîer a tòtt quí ch'î vòlen bân a Bulaggna e ala sò stória.

Francisco Giordano
La voce della Torre Asinelli
Paolo Emilio Persiani Ed., 2014

Tartaján

Ai vòl fantasi e intuiziàn a inventèr batùd, barzlàtt o sturièl divartànti. Zèrt matarlâz i i riusèssen benéssum, pò i èn anc bón ed cuntèri. Dâl vòlt àl pôlen nâser da di chês capitè da bãn, o anc tór spònt da di ecuévoc e dvintèr pò una manfrénna in bâcca a tòtt.

L é al chês ed dû mí paisàn ed San Marén: Pèpo, ch'al fèva al furnèr e Lîno ch'l'èra un fachén int un'aziànnda bulgnàisa e int al tänp lébber l'aiutèva l'amîg a carghèr e dscarghèr i sâc ed farénna e pan. I èren dû bì gèner, dimónndi afiatè, i s'cgnusèven da cínno, a scòla e int i zûg.

Una vòlta Pèpo, con al sò camiuznén, un vèc' SPA a trai mèrc' (ai èren in prinzéppi di ân zincuanta), l'andé al mulén a Bântvói, ch'l' é a púc chilòmeter da San Marén, par carghèr di sâc ed farénna con l'ajût ed Lîno che, esànd un fachén, l'èra fòrt cme un tór. Ónnic difèt: al tartajèva e dâl vòlt la paròla gîossta pròpi la n vgnèva brîsa fòra.

Arivè ch'i fónn int la strè stra al castèl e al mulén, dóvv ai é un crusèl dimónndi frecuentè e bisâggna stèr in uraccia, Pèpo al s'adé che Lîno al i supiéva cànter. Pèpo, distrât da cl'ât che lé, l'andé a sbâter càntr una màchina ch'la vgnèva in sâns cuntrèri e l'avèva tòlt la cûrva in lèrg.

I finénn tòtt e dû al sbdèl a Bântvói, ricoverè int la stassa stanza con i lèt asvén. I èren pèn ed s'gurbuût, mo tòtt infîr, acsé i psèven cunsulères ón con cl'èter. A un zèrt pònt Pèpo, rivòlt a Lîno, al i dèss:

- Parché um supiévet cànter, sâura al câmion? T am è distrât!

E Lîno, tartajànd, l'arspundé:

- A...a vlèva dîr f... f... frèna!

Al fò acsé ch'ai nasé al clâsic turmintàn stra i paesàn che, quand i s'incuntrèven par la strè o al barr, la paròla in bâcca a tòtt l'èra:

- f...f... frèna!

Elio Manini

Una vnérina in mèz ala frânt

La Diomîra la nasé trî dé dâpp a Duardén. La bèglia, ch'la stèva a Dscargalèsen, par stèr asvén àl dâu dòn ed pèrt ch'i avèven àl panz ai ûc', int i ûltum dé l'èra andè in cà da una sò parànta ed Veigatèra e la i avèva ajutè a sbruzèr.

Dal 1939, in cla burghè, i èren vgnó

al mând solamânt làur dû, ch'i stèven int la stassa cà: la famajja dla Diomîra al pian tèra e qualla ed Duardén al pian d sâura. I èren dvintè grand insàmm, cme dû fradî: d' estèd a còrrer, saltèr e zughèr in mèz ai prè e d' invèren dnanz al camén d' ónna dâl dâu famai, a pasères al tänp con quall ch'as psèva. Pò ai véns la scòla e, insàmm a èter dîs o dâgg' cínno, i andèven infèn a Dsargalèsen a pí, par frecuentèr ónna dâl zénc clâs ubligatòri.

Finé la scòla, i se sluntanènn un puctén parché Duardén l'avèva da ajutèr sò pèder int i canp e invèzi la Diomîra la fèva scòla da arzdâura sàtta a sò mèder. A sagg' ân, i tachénn a sgranèr i âi tòtt dû. La Diomîra, sâza fèriel capîr, l'èra inamurè cme una tòca ed Duardén, che invèzi al zarchèva di bistichén fòra ed Veigatèra. L'èra acsé in bôna faid, ch'al i cuntèva tòtti àl sâu aventûr e al dmandèva anc di cunséi. La Diomîra l'èra bân felîz ed psair bâtr al bèc int àl fazànd ed còr dla sò utupî con àl brèg, parché acsé la i arèv dè di cunséi ch'i arénn dsfât invèzi che custruîr: defâti, tòtt i sù prugèt ed mètter sò l'anbrâusa, i durèven sâzper da Nadèl a San Stèven. L'avé dal bèl e dal bãn solamânt con cla stréjja dla Venústa ed Piamâz, parché l'èra bèla e fûrba cme una vâulp e par fèri litighèr ai tuché ed cuntèri anc una móccia d ufèl!

In st mânter Duardén l'avèva trovè un lavurîr sicûr, dvintànd l'autéssta dla SITA ch'la fèva dâu câurs al dé stra Bulâggna e Dscargalèsen.

La Diomîra la pruvé ancâura, pr un quèlc tänp, ed fèri da capîr ch'la i èra màta drî, sâza utgnîr inción risültè e, ed mèlavójja, la la tòls pèrsa. Adès i se vdèven un pò manc e Duardén an i dmandèva pió di cunséi, (ch'al s'fóss adè d'èser stè infnucè?). Intinimòd l'èra âura ed guardères d'atâuren, parché la n vlèva brîsa vanzèr simànna e a Veigatèra ai taché a runzèr pió d un muscân.

Una sîra, in st mânter ch'la purtèva al pastàn al galén, la s'inzuché in Duardén, tòtt ftè cme un milurdén, ch'al i gé ch'l'èra drî a andèr ala fèsta dla batdûra ed Lujàn, par balèr con la fiòla dal sèndic. La Diomîra la riusé a mandèr zâ al magân sâza fèriel capîr però, con la scûsa ed purtèr Fur-

majén, al sò cagnàtt, a fèr un girtén int al bòsc, la scapé vî ed câursa par psair zighèr sâza fères vâdder da inción. La matèrna dâpp, l'ajutè sò mèder fèn vèrs al dîs, pò la tulé un pèz ed furmâi con na ciupatta ed pan e l'andé a lavurèr int al sò ôrt, ch'l'èra una stréssla ed tèra là zâ in bãs, in mèz a dû bûschètt. Quand l'andèva int l'ôrt, la s'tulèva sâzper drî Furmajén parché con àl sâu uracc' al la mitèva só l'avîs, in chèsò ch'ai fóss stè di prîguel.

Vèrs mezdé la dsmité ed zapèr e la magné un pcân al'òra, dânter ala capâna di usvéi, scavalànd Furmajén ch'al s'èra acuacè a durmîr dnanz ala pôrta. Al can, sâza livères só, al s'mité a scusèr la cò par fèri fèsta: s'la fóss stè una câgna anca lì, fòrsi l'arèv avó manc pinsîr par la tèsta! Dâpp a un pòc la turné a zapèr con pió spènta, par vâdder ed mètter da pèrt la malincunî. Vèrs àl trai e mèz, con cal sâul ch'al ciuchèva in tèsta, la s'farmé tòtta mójja ed sudâur e con un ans ch'la parèva una màchina a vapâur. La dezidé ed dères una slavacè con l'âcua piuvèna dla bàtt pr adacuèr e l'andé int la capâna par tór un canbi, dstindànd in tèra un pân par psaires slunghèr in vatta, dâpp al bâgn.

La s'cavé zâ al camisân mói spâult e la vanzé nûda nèda, con la pèl tòtta sudè ch'la vgnèva carezè da cal fil ed vânt ch'al s'insfilzèva zâ par la vâl e ch'al dèva un pòc ed sulîv, pò con un tegamén, avànd al vâdder d'an bucèr vî tròpa âcua, la taché a vudèrsla int la tèsta, stargiàndes ala méi par tòrs vî la rómma, mo la smité in fûria parché an èra brîsa un gudiòl vudèrs adòs cla bròda ch'l'èra tante chèlda da fèr schîv! Dâpp a una lavurè ed cla fâta, la s'sintèva manc angustîe e prânta a supurtèr di èter magón.

In st mânter che la sò tèsta l'andèva drî ai solît pinsîr, la vdé al inpruvîs a vgnîr fòra dal bòsc un'âmbra naigra ch'la i fé saltèr al còr in gâula dala pòra. Al prémm pinsîr al fò quall ed tór só una runcatta lé ed banda: l'èra bôna ed druvèrta pulid e la s'ssrèv difaîsa còmm una bîstia salvâdga. Al secànd pinsîr l'andé a Furmajén: bòja d'un mând lèder, èrel dvintè sâurd tòtt int na vòlta? Cal bãn da gnînt l'èra ancâura spiatlè là in tèra con i ûc' a s'bindlón!

La s'vulté, mitàndes in pusiziàn ed difaîsa, con la runcatta bân in véssta e

la vdé cal birichén ed Duardén, con la fâza suridânta, a vgnîri incânter con chëlma e dîri:

- *Dî sô, Mira, vût tajèrum a fîlèrini? An s cgnusagna pió?*

Cal brigànt al cuntinuèva a vgnîr inanz e lî la n savèva pió csa fèr: l'èra vanzè in figûra cme un gladiatûr e la runcatta la mandèva indrî di barbâi cômme int i fillm ed caplôn. L'èra anc inarchè in avanti con âl brâza avèrta e i znûc' pighè, quand, con chëlma, Duardén ai tulé vî d'in man la runcatta e con cal surîs ch'la s insugnèva tótti âl nô, al la tulé in brâz cme una pâja.

Al s avié vèrs la capâna e, dâpp avair scavalé Furmajén, ch'l avèva tiré sô la tèsta e ch'al parèva ch'al ridéss con la bâcca avèrta pr al chèld, al la dstindé con delicatazza in vatta al pân.

La Diomîra la n capé pió gnént e la fé chès solamânt, a favâur ed lûs, a cla vnénna in mèz ala frânt, ch'la tanplèva sänper quand Duardén l'avèva tiré al màndg drî ala manèra. Quand al suzdèva, l'èra inóttit zarchèr ed fèri canbièr idè: l'èra pió testèrd d un móll.

L'arivé d âura ed pinsèr che, s'l'avéss avó un spèc', ed sicûr, l'arêv véssst a tanplèr la stassa vnénna anc in mèz ala sô frânt.

La sré i ûc' e la s lasé andèr al vói ed tótt e dû.

Renzo Bovoli

(fèn dla prémma pèrt)

Al sturiàn dla Grèda

Fòrsi in sti dé arî lèt int i giurnî la partîda dal sturiàn dla Grèda. O fòrsi nâ... e alâura lizî mo qué! Dànca: zîrca dû ân fâ, al profesâur Rizôl, un espèrt d itiologî, insâmma, ed péss, l andé a ciamèr l inzgnîr Mèrchi, diretâur dal Cunsòrzi dla Ciûsa ed Casalacc', par mustrèri un quel incredèbbil! Pròpi dnanz ala Grèda, in mèz ala mèlta dal canèl ed Ragn ai èra un sturiàn, naturalmânt môrt!

Cum l èva fât a arivèr fèn lé cal pòver pass e d'in dóvv al séppa parté, l é un mistèri. L è invèzi sicûr al fât ch'l avéss zîrca una stanténna d ân, parché

as sà che chi péss che lé i canpen dimónndi e i pòlen arivèr fèn a zânt ân!

Acsé, par zelebrèr *l'inconsueto rinvenimento*, l'inzgnîr Mèrchi l à avó l'idé ed fèr colochèr int un pianeròtol dla schèla dla residânza dal Consòrzi una spèzie ed lâpid, creè da Giuseppe Parenti, ch'l à realizè un sturiàn ed teracòta ch'al pèr vîv, fisè int un panèl - anc quasst fât da ló - con dsgnè la Grèda e al canèl. E a mé al m à dmandè ed scrîver una zirudèla par l'ucasiàn e mé alâura ai ò imazinè che cal pòver pass al séppa arivè fèn que par... lizî mo qué sâtta!

Zirudèla dal sturiàn
ch'l arivé qué da luntàn,
par finir pò parsunîr
int al sô e lé murîr.
L é suzès pûc ân indrî,
stra san Flîs e Sant'Isi,
pròpi qué, atais ala Grèda,
ch'l'é cla gròsa e antîga frèda
ch'i arbasèven lé vèrs sîra
par zarchèr d fèr in manîra
che i nemîg e i delinquént,
i asasen e i bôn da gnént,
vagabònd, gratón, bagâi,
stéssen fòra dai sunâi.

Cum srèl mâi finé acsé mèl
lóng e stais st pòvr animèl?
I m an détt che zâ vèrs Frèra,
pròpi atais al'Anguilèra,
i an creè di alevamént
d tròt, anguèll e miuramént
e stramèz a tótt sti péss
d tótti âl râza, (ai n é un subéss),
ai é anc dâl sturiunzénni
frasschi, zâuvni, pròpi blénni,
mèssi a mói par fèr dâl pròv
e zarchèr ch'i fâg-n âli ôv.
Sé, parché tótt quant i al san,
che con li ôv d un sturiàn
as fâ al ctè, al còs: al cavièl,
ch'câssta un òc' (cunprais i ucèll!)
Dànca: al pass ch'l é andé a finîr
drî ala Grèda par murîr
al l à fât par cal bèl fiâur
che par tótt al s ciâma "amâur":
òmen, bîsti, péss, usî
quand ai vén cla tarmarî
an i é pió gnînte da fèr:
l é l amâur ch'l é drî a arivèr!
Pòver ctè, pòver sturiàn,
ch'l é arivé qué da luntàn,
ala zairca dla sô bèla,
tòcc e dâi la zirudèla.

F. C.

Âl fôl dla nôna Nôccia

Hénsel e Grétel

Un dé Chichén l andèva in gîr pr al bòsc, ascultând i pasarén a cantèr e guardând i schirâtel ch'i saltèven stra una bròca e cl'ètra. Ed tant in tant al cujèva una fravlénna lóng al sintîr, fèn a ché al n arivé int un'avèrta in dóvv ai èra una caslatta ed laggn. La pôrta e âl fnèster âli èren asrè, fòrsi l'èra dsabitè, opûr al padrân l'èra un pastâur ch'l'èra andè fòra col sâu bîsti.

St mânter ch'al pasèva lé atais ai fô d avîs ed sènter dâl vâus. Al s avsiné a una fnèstra e al sinté a dîr:

- *Ajût, ajût! Ajutès!*

Chichén al dmandé:

- *Mo chi sîv?*

E la vâus l'arspundé:

- *A sân Hénsel, e qué con mé ai é anc mî surèla Grétel! La Stréjja Catîva la s tén parsunîr par fères ingrasèr e pò la s vòl magnèr! A n pòs brîsa dscârèr pió fòrt parché la Stréjja la dôrum, ch'la n se dsdaésda!*

Chichén al fé al gîr dla caslénna e al caté una fnèstra ch'la n èra brîsa asrè pulîd. Pian pianén al scavalé al bancalâtt e l andé dânter. Quand i ûc i s aviénn al bûr al vdé una ghèbia con dânter i dû ragazû. Ai fé saggn ed stèr in silânzi e al s avsiné ala Stréjja che, in vatta a una pultrâinna, la runfèva fagând una gran tubèna. La Stréjja l'avèva al còl una cadnénna con atâc un mâz ed cèv. Chichén al pruvé ed sfilèri la cadnénna dala tèsta, mo pròpi in cal mumânt la Stréjja la se dsdè e la i ciapé strècca la man.

- *Mo guèrda guèrda! Ecco un èter bèl fangén da ingrasèr insâmm a chi èter dû!*

Al le tiré atais ala ghèbia e l'avèrs al lucâtt, mo st mânter che la Stréjja al le cucèva dânter, Chichén al fô pió svèlt, ai fé la ganbaròla e lî la ruzlé a ganb al'âria. St mânter che Chichén al tulèva la cèv e l avrèva al cadnâz dla pôrta ed cà, Hénsel e Grétel i saltènn fòra dala ghèbia e int un mumânt i fónn tótt al'avèrta. Prémma che la Stréjja l'arivéss d âura ed livères in pî e tgnîri drî, Chichén l avèva bèle dè un gîr ed cèv e la Stréjja la vanzè srè in cà.

- *E adèsa cum faggna a scapèr prémma che la Stréjja la trôva al môd ed vgnîr fòra?*

Hénsel l arspundé:

- *Pugè al mûr ai à da èser la granè*

ch' l' à druvè par purtères qué, quand la s à purtè vî da cà nòstra.

Defàti i truvènn una granè vècia e fróssta, mo i n èren brîsa sicûr ch' la fòss qualla afadè.

- *Mgnarêv savair la parôla mâtica par fêrla vulèr!* - al gé Chichén.

E Grêtel, ch' l' èra una fangénna dimónndi dsdè, l' arspundé:

- *Mé ai ò sintó quall ch' la gèva la Stréjja quand a sän parté. La gèva: anbarabà, bibi bibà, sta granè la vularà!*

I trî cínno i s mitènn a scavalózz dla granè digànd tòtt insàmm àl parulénni afadè e sóbbit la granè la s livé in vâul.

Dâpp a un pèz ch' i girèven par d sâura dal bòsc, Hénsel e Grêtel i vdènn la sò cà e i tachènn a tirèr la granè, mo lî la n in vlèva brîsa savair ed farmères. I avèven pòra che a fûria ed girèr la i turnéss a purtèr a cà dala sò padràinna, quand un' âcuila la s mité a vulèr atais a lâur.

- *In dôvv sîv dirèt, ragazû?*

- *Ai ò da purtèr a cà Hénsel e Grêtel!* - l arspundé Chichén – *mo a n sò brîsa cme fèrum der amânt dala granè!*

- *Mé a cgnóss la Stréjja e àl sâu instariarî. Avî da dîr: anbarabà, bibi bibà, la tô cà l' è qualla là!*

Chichén al ringrazié l' âcuila e al déss àl parulénni afadè. Sóbbit la granè la s abasé e l' ateré int al curtil dla caslénna. Al papà e la màma i curènn fòra a brazèr i dû ragazû. I ringraziènn Chichén pr avair salvè i sù fangén e i l invidènn a stèr da lâur a zanna e a durmîr, parché ormâi l' èra dimónndi tèrd. Mo Chichén l arspundé:

- *A v aringràzi dimónndi, mo bisâggna pròpi ch' a vâga, sinchenâ anc i mî i staràn in pinsîr! Adio Hénsel, adio Grêtel, e pió sluntanêrêv da par vuèter dala vôstra caslénna!* - pò ai genitûr al gé: - *Tgnîla vuèter sta vècia granè e druvèla par spazèr la câurt dnanz a cà, acsé la pirdarà tótta la sò instariarî!*

- *Mo té cum farèt a turnèr a cà?*

- *Trancuèll, ai é qué una vècia amîga ch' l' a m darà un pasâg'!*

E defàti l' âcuila la s èra farmè in vatta a una bròca a stèr da stèr e, quand Chichén ai fé saggn, la s abasé par fèrel saltèr só, pò, con di gran

cûlp d' èglia, la ciapé al vâul.

Int un spèll anc Chichén al fò a cà e, quand sò mèder l' andé int la stanza par ciamèrel a zanna, ló l' èra drî a lèzer un liber.

- *Csa lèzet ed bèl?*

- *A sän drî a lèzer Hénsel e Grêtel!* - l arspundé Chichén, pò al s livé só e l andé drî ala màma in cusénna.

La Nócchia d Bastèl

Al pôl capità a tòtt

L èter dé a i ò incuntrè al mî amîg Dèlmo e a s sän méss a dscàrrer ed cómm àl van àl còs, e ló al m à cuntè una sò aventûra ed socuànt dé indrî.

- *I gèven èser al sî e mèz, al sèt dla sîra e andèva a cà in biziclatta; té et sè indòvv a stâg, lé int la Bulugnénna, in via Procaccini. Al mî purtân l é quall in mèz a dû barr: al Barr Spòrrt a man drètta e al bar...bîr a man stanca. Arîv dnanz a cà e in st mânter ch' a sèlt zâ dala bîci a sént na vâus par dedrî ch' la m dîs: "Fuori i soldi, l'orologio e tutto quello che hai!"*

Alâura mé ai dégg a Dèlmo:

- *Èt véstst s' l' èra albanais, algerén, indù?*

E ló:

- *Sé, sé, brèvo, pròpi in dû...*

E mé:

- *Mo l' èt arcgnusó dal môd ed dscàrrer, dala fâza?*

E Dèlmo:

- *Mo che fâza d Egétt, a i ò pròpi véstst tòtt e dû, ón ed banda a cl èter... e sänper quall ed prémma al dîs, mustrandum una spèzie ed curtlén: "Bada di non fare il furbo che io ciò il scuter!"*

Mé alâura, par guadagnèr un pòc ed tânp a i ò détt che mé avèva la biziclatta e che a n i dèva pròpi gnînta. Ai ò sunè in fûria al campanén e a badèva a tgnîri luntàn con la biziclatta e ai ò détt fòrt int al citòfen:

- *Tîna, - té t la cgnóss la Tîna, mî mujêr - vén zâ sóbbit ch' ai é dû sugèt ch' i m an bluchè e i n um mällen pió!*

Lî, ste intrânpel l' arspânn:

- *I én ed sicûri dû testimòni ed Genova! I fan sänper acsé; adès arîv mé col matarèl!*

Fenalmânt a sént che al purtân al s avèrra e sti dû i córren vî cme dâu slušnè. Int la lûs dal purtân a vadd mî mujêr con ónna ed cäl vestâli scuzaisi a quadartén marunzén, zâl e vardén,

culâur ed ligûri, ècco, in tèsta tòtt i bigudén arudlinè e gnânc un pòc ed trócc in fâza; a l ò guardè pulid dâu o trai vòlt e pò a i ò détt:

- *S' l' avéss da capità un' ètra vòlta, corr zâ sóbbit sänza pèrder tânp a zarchèr al matarèl: par fèri scapèr vî, l' é asè ch' i t vâdden!*

Elio Evangelisti

La siânza di nûster vîc'

Témm (*Tymus vulgaris*) - detto pure pepolino, sermolino, pianta copiosa ne' colli e monti e coltivato negli orti per le sue proprietà aromatiche. Nella medicina è adoprato come disinfettante intestinale. L'essenza del timo è adoprata in profumeria e saponeria.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese.*

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda

Nómmer 137 dal 2015

Diretâur iresponsâbil e limušnîr:

Fausto Carpan

Dsèggn uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfango)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén d Sèra**

Strulgân eletrònic: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almânc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Tòtt i scrètt in dôvv an i é brîsa indichè l autâur i én ed Fausto Carpani.

Al dizionèri ed riferimânt par cäl paròl ch' àli én difèzzili da capîr l é quasst:

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

I prossimi appuntamenti

MARZO	
Giovedì 12, ore 16,30.....	Alla Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): "Omaggio a Olindo Guerrini" con il prof. Roberto Corinaldesi. Intermezzi musical-dialettali di Fausto Carpani.
APRILE	
Domenica 12, dalle 12....	A Brento (Monzuno) inaugurazione del nuovo campanile della chiesa di Sant'Ansano.
Giovedì 16, ore 21.....	Sala ARCI Paradiso di San Lazzaro di Savena: Fausto Carpani e il Coro i Bruschi in una serata in favore dell'Istituto Ramazzini.
Giovedì 30, ore 16,30.....	Alla Famajja Bulgnaiša (via Barberia 11): pomeriggio dialettale con Fausto Carpani e i poeti bolognesi. Conduce Mirella Musiani.